

København · 22. januar 2016

Peer B. Petersen

Partner

T +45 72 27 34 45

pbp@bechbruun.com

Sagsnr. 062569-0001

pbp/pbp/anhe

Dok.nr. 14588328.1

Bilag Q-U

Processkrift C

Københavns Byret
BS 31C-2382/2013

Martinus Idealfond
CVR-nr. 20033878
Mariendalsvej 94-96
2000 Frederiksberg
(advokat Martin Dahl Pedersen)

mod

Åndsvidenskabsforlaget
v/Kurt Christiansen
Limfjordsvej 29
2720 Vanløse
(advokat Peer B. Petersen)

Kosmologisk Information
CVR-nr. 12139101
Klintvej 104, Klint
4500 Nykøbing Sjælland
(advokat Peer B. Petersen)

Kosmologisk Information
v/Ruth Olsen
CVR-nr. 17398954
Klintvej 104, Klint
4500 Nykøbing Sjælland
(advokat Peer B. Petersen)

København

Langelinie Allé 35
2100 København Ø
Danmark

Aarhus

Værkmestergade 2
8000 Aarhus C
Danmark

Shanghai

Suite 1818, 18/F
No. 699 Nanjing West Road
Jing an District, Shanghai, 200041

T +45 72 27 00 00
F +45 72 27 00 27
E info@bechbruun.com

Advokatfirma
CVR-nr. 25089944
www.bechbruun.com

www.martinus-webcenter.dk
v/Søren Ingemann Larsen
Vesterled 35, st.
2100 København Ø
(advokat Peer B. Petersen)

Fonden Det Tredie Testamente /The Third Testament
Foundation
CVR-nr. 29146721
Vestre Gade 6A
2605 Brøndby
(advokat Peer B. Petersen)

og

Livets Skole i Åndsvidenskab
v/Jan Langekær
Vestre Gade 6A
2605 Brøndby
(advokat Peer B. Petersen)

Påstande

1. Sagsøger tilpligtes at anerkende, at man ved alene at udbyde dele af Værket i dets oprindelige uredigerede form via dennes hjemmeside, uden at læseren har mulighed for at udskrive det, handler i strid med § 3, stk. 2, i fundats for Martinus Idealfond (bilag 3).
2. Frifindelse for så vidt sagsøgers påstand 1.1.1
3. Frifindelse for så vidt sagsøgers påstand 1.2.1

Subsidiært frifindelse mod betaling af et af retten skønsmæssigt fastsat mindre beløb.
4. Frifindelse for så vidt sagsøgers påstand 1.2.2

Indledende bemærkninger

Martinus' samlede værker (med hovedtitlen "Det Tredie Testamente") benævnes i det følgende, i lighed med i de foregående processkrifter, til sammen "Værket".

Supplerende sagsfremstilling

(i)

Det fremgår af § 3, stk. 2, i fundats for Martinus Idealfond ("fundatsen") fremlagt i sagen som bilag 3, at:

"I hele sin virksomhed og med alle de midler, der står til dens rådighed, skal Fonden udelukkende tjene følgende almennyttige formål:

Bevare Martinus samlede værker uændret, som de foreligger fra hans side

Oplyse om disse værker og

Gøre disse værker tilgængelige for interesserede, herunder ved publicering, oversættelse og undervisning i betryggende form og ved uddelinger og tilskud til disse aktiviteter ...".

Som anført i stævningen blev det oprindelige af Martinus Thomsen stiftede Martinus Institut i 1996 ændret til en fond, der fik navnet "Martinus Idealfond".

Som anført i fundatsens § 1, stk. 1, benytter sagsøger tillige det oprindelige navn "Martinus Åndsvidenskabelige Institut".

Til supplerende belysning af sagsøgers formål og de tilgrænsende bestemmelser fremlægges som sagens bilag Q en kopi af Martinus Åndsvidenskabelige Instituts love af 25. maj 1982 ("lovene") med rådets kommentarer, udarbejdet på baggrund af drøftelser med Martinus i dennes sidste leveår.

Af lovenes indledende tekst fremgår, at:

"I sine sidste år beskæftigede Martinus sig meget indgående med tilrettelæggelsen af sin sags fremtidige struktur, og herunder er alle væsentlige spørgsmål blevet gennemdrøftet på en lang række bestyrelsesmøder. Det skete i en periode på omkring 15 år fra 1965 til 1981.

Af de sidste 7 års møder foreligger der fuldstændige båndoptagelser, som opbevares på Institutet. De ligger som dokumentation for Martinus' hensigter, anvisninger og beslutninger på dette og andre vigtige områder.

Et af de grundlæggende resultater af drøftelserne er et sæt væsentligt ændrede love for instituttet. – Bortset fra mindre betydende afsnit i § 11 er alle bestemmelserne heri ikke alene gennemdrøftet, men også færdigformuleret sammen med Martinus.

De ændrede love er her aftrykt i fuld udstrækning – i indramning. De er desuden forsynet med et række kommentarer som Instituttets råd har udarbejdet på grundlag af de førte drøftelser."

Af lovenes afsluttende tekst fremgår følgende:

"Disse love, som er udformet efter Martinus personlige direktiver, træder i stedet for institutionens love af 9. maj 1966.

Frederiksberg den 25. maj 1982

Grethe Brinkhard

Tage Edeling

Rolf Elving

Aage Hvolby

Willem-Jan Kuijper

Henning Laug

Ib Schleicher"

Indholdet af formålsbestemmelsen i lovenes § 3, stk. 1, er identisk med den ovenfor citerede passage fra fundatsens § 3, stk. 2.

Af de tilknyttede kommentarer fremgår, at:

"Værkerne skal bevares uændret, så eftertiden ikke skal være i tvivl om, hvad der faktisk er Martinus egne værker, og hvad der ikke er ...".

Senere anføres det, at;

"Instituttet skal sørge for udgivelse af værkerne – dog så vidt muligt på fremmede forlags eget initiativ. Det skal ske i betryggende form, ved at der ikke foretages ændringer i indholdet ...".

Det fremgår af lovenes § 4 stk. 5 at:

"Samtlige institutionens indtægter og de til denne ydede bidrag og gaver kan alene anvendes til institutionens formål efter § 3."

Af de tilknyttede kommentarer til bestemmelsen fremgår, at:

"Denne bestemmelse betyder, at priserne på bøger studier og ophold m.v. skal holdes så lave, som institutionens samlede økonomi og opfyldelse af formålet tilsiger."

Det fremgår af lovenes § 9 stk. 2, at:

"Efter Martinus' ønske må der ikke foretages nogen ændring i institutionens principielle formål og struktur, således som disse er beskrevet i §§ 2, 3, 4, 9 og 10."

(ii)

Som anført ovenfor fremgår det af den indledende tekst til lovene, at disse er udarbejdet på baggrund af drøftelser på bestyrelsesmøder i en periode på omkring 15 år fra 1965 til 1981 med det sigte, at de kom til at afspejle Martinus' personlige direktiver.

Drøftelserne på bestyrelsesmøderne er således af betydelig værdi som bidrag til fortolkningen af lovene.

I det følgende opregnes følgelig til supplerende belysning af de ovenfor citerede bestemmelser fra lovene en række af sådanne referater.

I sagen er som bilag 69 fremlagt et referat fra et bestyrelsesmøde holdt den 30. marts 1976.

Heraf fremgår under pkt. 708 Martinus' værker (706 og 790), at:

"Originalmanuskripterne er de autentiske tekster. Eventuelle fejl i bøgerne i forhold til disse originaler må rettes."

Efter det for de sagsøgte oplyste fremgår følgende af referaterne fra en række bestyrelsesmøder holdt i januar og marts 1976, samt i januar 1979:

Referat fra 13. januar 1976:

"Der må ikke uden Martinus samtykke foretages ændringer i bøgerne eller i det, han har skrevet."

Referat fra 6. marts 1976:

"Det blev igen fastslået, at bortset fra åbenlyse trykfejl, (f.eks. invidid/individ), må der ikke ændres i værkerne uden Martinus personlige medvirken. Martinus mener i øvrigt, at der næppe er grund til at rette noget som helst. Denne mening blev klart tilkendegivet, efter at der var blevet fremlagt enkelte eksempler, hvor der fra forskellig side havde været tvivl om rigtigheden. Martinus ville dog gerne se nærmere på en liste over tilfælde,

hvor læsere kan være i tvivl om rigtigheden i teksten. Martinus udtalte klart, at såfremt han efter at have set nærmere på sagen fandt grund til at ændre enkelte ting, ville han naturligvis rette dem, men han var helt sikker på, der kun kunne være tale om ganske enkelte ting. Det blev fastslået som helt ufravigeligt, at der ikke må foretages rettelser, heller ikke ved oversættelse, uden Martinus medvirken, og såfremt den nævnte liste ikke når at blive behandlet, må der ikke i fremtiden foretages rettelser i Martinus' værker".

Referat fra 13. januar 1979:

"Der må ikke foretages ændringer i bøgerne eller i det Martinus har skrevet uden hans samtykke."

Sagsøger opfordres til at oplyse, om man er enig i, at de ovennævnte referater er korrekte gengivelser.

I modsat fald opfordres sagsøger til at fremlægge de pågældende referater i deres helhed.

(iii)

Som anført ovenfor er drøftelserne på bestyrelsesmøderne i årene forud for Martinus' død, udover af referater dokumenteret af fuldstændige båndoptagelser, og udskrifter heraf som opbevares hos sagsøger.

Af sådanne båndoptagelser fremkommer efter det for de sagsøgte oplyste følgende citater af relevans for forståelsen af de ovenfor opregnede bestemmelser i lovene (Bemærk, at "M:" i teksten er Martinus):

Citat 001 - 1974 side 1:

"Dette, at vi sørger for, at Martinus' bøger ikke laves om eller nye ting føjes til, retter sig udelukkende mod de forlag, der trykker vore bøger - ligegyldigt på hvilket sprog -, hvorimod vi ikke vil modsætte os "pop-udgaver". Vi vil afvise forslag til os om det og anmodninger om tilladelse til at fremstille dem, - men kommer det til retssag, vil vi ikke føre det."

Citat 002 - 22. januar 1974 - side 4:

*"Ib: Men man må kunne forudse på nuværende tidspunkt, at det kan være nyttigt på noget tidspunkt at indskrænke instituttets formålsparagraf
M: Nej. Dem må man ikke røre."*

Citat 003 - 22. januar 1974 - side 16:

"Ib: [...] Men det vil sige, hvis der er én i Frankrig f.eks., der har en bygning, og som har pengene. Så kalder han det "Fransk Martinus Institut". Skal vi så lægge sag an mod ham, hvis han gør det.

M: Nej, vi skal ikke lægge sag. Nej, det behøver vi ikke."

Citat 004 - 22. januar 1974 - side 16:

"Torben: 'Jeg mener, vi skal ikke ligge og bekrige disse mennesker.

M: Nej. Det skal vi ikke. Derfor er det, jeg mener, - vi skal ikke til at lave retssager. Så kommer vi jo ingen vegne. Så er vi ikke det endelige."

Citat 005 - 22. januar 1974 - side 17:

"M: Jo, men det er... vi kan jo ikke.. vi kan ikke optræde med retssager og sådan noget. Det er ikke på den måde, at vi skal beskytte os."

Citat 006 - 22. januar 1974 - side 17:

"M: Nej. - Det er det forkerte. Det var vi jo først inde på, om vi skal have institutter. Men det bliver jo alt for indviklet og meget kludder og kamp. Det kan man ikke have. Nej, lad folk gøre, som de vil..Men vi gør bare det, vi skal. Og vi holder, hvad vi lover. At der at der så kommer efterligninger, - det dør af sig selv."

Citat 007 - 22. januar 1974 - side 18:

"M: Var det i udlandet, mener du? (Ja) Ja, jeg mener, vi kan ikke beherske, hvad der vil opstå af sådan ... yngel, rundt omkring. Det skal vi ikke være bange for. Vi skal bare holde vort eget ægte. Så vokser det."

Citat 008 - 22. januar 1974 - side 20:

"M: Ja. Vi henstiller til dem, men vi sagsøger dem ikke, selvom de laver.. Men når de kommer og siger, at de vil meget gerne lave et Martinus Center i Frankrig eller Schweiz eller hvor det nu er. Når de kommer og siger sådan noget, så siger vi: Ja, det må I da meget gerne, når det bare er i kontakt... når det bare er vore ting, de gerne vil fortælle, - så har vi ikke noget imod det. Og hvis de så laver noget... og det viser sig, at de laver noget forkert — — det kan vi ikke begynde at... det dør af sig selv. Forsynet lader det det dø af sig selv. Se nu forsynet med pornoen... lader det dø af sig selv. Forsynet begynder jo ikke at bremse op et eller andet... det må udledes. De må også udleve dette at være

imod vores arbejde... Og lade det vise sig, at det kan ikke betale sig. Det er noget skidt til sidst. Så derfor tror jeg, at vi skal ikke have noget som helst med at forfølge."

Citat 009 - 22. januar 1974 - side 23:

*"M: Ja. Det tror jeg, vi skal... Jeg vil meget nødig have, at det bliver anledning til en dyrkelse. Det bliver så busten af Martinus, - og busten og busten... og så bliver det mode.
H: Ja. Det er der ingen, der bryder sig om. Vi kunne have sådan en hel souvenirforretning hernede.
M: Ja (ha, ha) .. og så kunne vi også sige, at sagen skulle have eneret på det - (ha, ha)."*

Citat 010 - 22. januar 1974 - side 30:

*"H: Der var et spørgsmål til, som vi lige så godt kan nævne her: Dette, at vi, sørger for, at Martinus bøger ikke laves om eller nye ting føjes til, retter sig udelukkende mod de forlag, der trykker vore bøger - ligegyldigt på hvilke sprog - hvorimod vi ikke vil modsætte os "popudgaver". Vi vil afvise sådanne forslag om at lave disse...
M: Pragtudgaver?
H: Nej ... nogle som f.eks. siger: det er alt for indviklet det her, - nu laver jeg det kortere og nemmere.
M: Nej, det kan vi ikke ...
A: Jeg vil godt komme med et eksempel, som jeg har tænkt på. Jeg har flere gange oplevet, at børn kan være interesseret i at få noget at vide om Martinus analyser. Og jeg synes da, at det kunne være vældig godt, hvis man havde en bog, hvor nogle af de vigtigste ting i dine analyser blev forklaret på sådan en måde, at børn kunne forstå dem.
M: Jo det er da også rigtigt.
Å: Ville der være noget til hinder for, at vi tog initiativ til, at der blev lavet en bog, der var forståelig for børn mellem f.eks. otte og femten år. Og vi så copyrightede den.
Ma: Ja, det er også rigtigt. Eller hvis andre finder på at lave en børnebog, man kan acceptere. Det gør jo ikke noget.
Ib: Hvis der var en, der var tilstrækkelig talentfuld til at lave en sådan. Men så er det jo også den pågældende, der er forfatter.
[...]
M: Ja, det er også rigtigt. Eller hvis andre finder på at lave en børnebog, man kan acceptere. Det gør jo ikke noget."*

Citat 011 - 22. januar 1974 - side 31:

[Angående efterladte symboler, som Martinus ikke nåede at udgive med forklaring:]

"M: Men der er alligevel nogle symboler, der skal forklares. Der er ikke så få symboler, der skal forklares. Men dem. .. der må man regne med, at der er nogle, der kan forklare dem. Så må de jo lave en forklaring på egen hånd."

Citat 012 - 5. februar 1974 - side 9:

[Talen er om fordeling af opgaver mellem rådsmedlemmerne:]

"Sådan noget som juridisk bistand

H: Nåh ja. Men det kan vel være forskellige.

Ib: Ja. Det kan nemlig være forskellige.

M: Og der må man jo stå frit. Hvis det endelig er, at vi kommer ud... det skulle vi jo ikke så gerne komme ud for.

T: Det er vel sådan, at juridisk bistand, det må være ligesom revisoren.

Ib: Jo, det har det tidligere været.

M: Sagen skulle jo nødvendig komme ud i retssager og den slags ting."

Citat 013 - 5. februar 1974 - side 11:

"Ib: Det eneste, de skal være bundet af, det er udgivelsen af litteraturen, - det kan kun ske efter kontrakt.

M: Ja. Benyttelsen af vores litteratur. Den må vi have retten til, - der må vi passe på retten til vort. For ellers ved man aldrig, hvor det havner henne altsammen.

Å: Så vil jeg da godt spørge, hvordan kan vi sikre os vores ret på det område.

Ib: Det kan vi efter min opfattelse kun sikre os ved, at der er angivet en copyright i bøgerne, som tilhører instituttet. Andet kan vi ikke gøre.

M: Ja. Og så tror jeg, der bliver en anden faktor, - at vi kan sælge dem billigt, - billigere end alle andre."

Citat 014 - 5. februar 1974 - side 12:

[lang diskussion om, hvorvidt man kan tjene penge på salg af bøger]

"M: Jo, men det tror jeg ikke, at vi .... det er ikke så meget det, som det er folks interesse. Der bliver interesse for at købe tingene, og det går ind i skoler og biblioteker, og det bliver jo anerkendt som noget, de skal kunne. Det bliver jo ikke som en anden forfatters bøger, der kan sejle rundt for sig selv. Jeg mener, at det vil blive accepteret af alle lande efterhånden, - som noget, de skal bruge. Autoriserede bøger, der skal bruges. Og på den måde, så tror jeg, der vil være ... og jeg mener, at instituttet har til den tid mange skoler, - måske over hele verden. Jeg tror ikke, man skal være bange for økonomien. Det er rigtig nok, hvis man nu baserer det på bøger, så kan der jo komme det der, som du siger, at

de har lov til at trykke. Men ... jeg mener ... de originale bøger, - det må man jo kalde dem, der kommer direkte fra instituttet. De vil da sikkert gå bedre."

Citat 015 - 5. februar 1974 - side 16:

[fortsat tale om salg og indtægt fra bogsalg]

"M: Nej. - Men der er det, jeg mener .... nu skaber vi en hel masse forståelse for mennesker, - og det er jo dem, der vil forsvare det, og de vil bringe det ... Og der er ingen, der vil få lyst til at prøve på at tjene penge på det. For det er også min mening, at bøgerne skal være så billige, som det overhovedet kan lade sig gøre. Der skal ikke tjenes penge på det. Selvfølgelig skal det gå rundt."

Citat 016 - 5. februar 1974 - side 23:

"Ib: Men det var også kedeligt, hvis vi begyndte at rette på bøgerne.

M: Nej, det synes jeg heller ikke. Nej, det er ikke så godt. Jeg vil helst selv rette.

Ib: Visse steder f.eks. er der faldet et "ikke" ud.

M: Nåh ja. Sådan noget er jo tosset. Så er det jo det modsatte. Ja. Det er rigtig nok.

Ib: Men når man går det hele igennem, så er der vel en hundred stykker af den slags små nogle.

H: Nå ja. Det ved du bedre, for det har du jo beskæftiget dig med. Jeg har kun set den ene.

M: Jeg tror ikke, der er så mange meningsforstyrrende fejl. Men der kan godt mangle et ord og sådan noget.

Å: Der står adskillige steder, hvad overbevidstheden er lig med. Du kan godt skrive et sted, at overbevidstheden er lig med $X 1$, og så kan du skrive et andet sted, at overbevidstheden er $X 1 + X 2$.

M: Ja, Det kunne man godt lave, jo. Det er det, jeg mener, der skulle laves sådan en ekstra ordbog, hvor det forklares ...

Å: Men sådanne steder som det jeg nævner her - de findes.

H: Det er det, Åge siger, at somme tider benævner du overbevidstheden som $X 1$ og sommetider som $X 1 + X 2$.

M: Nåh ja. Sådan ja. Ja, det er jo klart, at de hører sammen.

De kan jo ikke skilles ad. Men nogen kan måske nok misforstå det. Hvis jeg nævner $X 1$, så er det overbevidstheden. Hvis jeg nævner $X 2$, så er det overbevidstheden osv. Jeg ved ikke ... Man var jo så optaget af analyserne, så det gik lidt ud over sproget.

Ib: Men det er et spørgsmål, som vi vil komme tilbage til.

M: Men det vil naturligvis være godt, hvis sådan noget bliver rettet."

Citat 017 - 5. februar 1974 - side 23-24:

”Å: Hvis man nu køber det nye testamente hos en boghandler, så kan man selv bestemme, hvor tykke de skal være, hvor høje de skal være, om de skal være blå eller hvide eller grønne, og hvor meget de skal koste. Der er alverdens priser, og der er masser af udgaver at vælge imellem.

M: Men det er vel nok noget, der har udviklet sig efterhånden. Og sådan vil det vel også udvikle sig efterhånden her. Jeg mener ikke, vi lige med det samme kan lave alle mulige slags. Vi skal bare sørge for at få de originale ting ud. Så senere kan det jo altid diskuteres, hvordan vi kan lave om på det.

Ib: Men det er også det, jeg mener, Vi skal have dine synspunkter på det der.

M: Men jeg mener, det skal helst være på hvidt bind og guld. Men det hvide bind skal være noget, der ikke let bliver ... noget, der kan gøres rent.

Å: Hvorfor gælder det kun Livets bog. Hvad med symbolbøgerne og alle de små bøger.

M: Jo. Det må godt gælde dem også.

Å: Men det gør det jo ikke.

M: Nej. Det gør det ikke... Jeg har aldrig sådan... Det er vel også det, at det har været vanskeligt at få det gjort. Det har jo ikke været så let at få det lavet altsammen. Og det var heller ikke så let med de hvide bind. I begyndelsen ... de første bind af Livets Bog blev jo snavset. Dem kan man ikke vaske. De havde jo ikke disse glatte bind straks. Men på den anden side gør det jo ikke noget. Det gør ikke noget, om de små bøger er grønne, blå eller... eller hver bog kunne have sin farve. Er det ikke det, de har?

Ib: Jo. Vi har gjort det, at vi har taget de første ti bøger. Og så har vi sat en farverække op. Og så har vi taget de næste ti og givet dem samme farverække, for ikke til sin tid at få 50 bøger, der var fuldstændig ens bortset fra titlen. Men jeg synes, vi skal tage det op til diskussion, men ikke idag, for det er for detaljeret.

M: Ja. Det kan vi gøre.”

Citat 018 - 5. marts 1974 - side 6:

”M: Vi skal undgå alt det der.. . Som nu antroposofisk selskab, der lå i retssag med fru Steiner. Jeg har en vældig stor retssag liggende. Jeg ved ikke, hvem der har sendt mig den. Hun siger, at hun har retten til at udgive hans bøger. Men selskabet siger, at det har de ret til. Og hun siger, at hun har ret til at være hans efterfølger. Men der er en lægefrue dernede, som siger, at hun har ret til at være hans efterfølger.”

Citat 019 - 21. maj 1974 - side 11:

[talen er om, hvordan man supplerer nye bestyrelsesmedlemmer]

"M: [...] Vi skal ikke beskyttes ved love eller noget. Vi har beskyttelsen i, at det bliver lavet rigtigt, - og at hver laver sine ting rigtigt."

Citat 020 - 20. juli 1974 - side 21:

[Her tales om bogen "Det Tredie Testamente", som Martinus arbejder på]

"M: Ja, ja, det regner jeg jo med... det arbejder jeg på, og jo mere tid, jeg kan få til det... men kan ikke i forvejen.. for der er den ene forsinkelse efter den anden. Men jeg arbejder flittigt med det, og jeg regner med, at det sikkert er i trykken næste sommer, — at jeg får det færdigt her i efteråret og i vinter. Det håber jeg. Jeg har jo meget færdigt. Men vi skal jo huske på, at jeg kan jo hurtigt skrive., måske tredive sider., men jeg er måske en måned om at ordne de tredive sider. Der skal skrives om, og der skal laves... for mig, - jeg kan bare smøre det ned på papiret, men se, sådan kan de ikke læse det. Og der er sommetider ting, jeg skal skrive flere gange om, for at det kan blive dækkende. Så det tager sin tid. Men det går alltsammen godt. Det hele er jo det at jeg har været forsinket to år, ellers havde jeg jo været langt fremme. Men jeg regner med, at det er med i Forsynets beregning. Jeg er ikke bange for, at vi ikke skal nå det."

Citat 021 - 27. august 1974 - side 28:

"Å: Vi kom inde her ved bordet sidst til at tale om alle de symboler, du har lavet, men som du ikke har beskrevet. Og vi har tidligere talt om her, hvad vi skulle gøre, hvis du en dag stak af og ikke havde beskrevet dem allesammen.

M: Så bliver de ikke beskrevet.

Å: Nej, nu siger du, at så bliver de ikke beskrevet. Men så står vi med et problem, som undervisningsgruppen kan se. Og det er det, jeg gerne vil lægge frem.

M: Jo.

Å: Jeg har snakket med Per og med den øvrige undervisningsgruppe om det, hver for sig. Og det er dem, der har taget det op. Per siger, at han har tidligere drøftet de symboler, som du ikke har beskrevet

M: Han kender dem ikke, nej.

Å: — temmelig nøje med dig. Og han føler godt, at han er istand til at beskrive dem.

M: Per? Nej, det er han aldeles ikke.

Å: Ja, men han føler det, Martinus.

M: Ja, lad ham bare føle dobbelt så meget, - jeg føler endnu stærkere.

Å: Jamen, det føler han, så han ville sådan set godt påtage sig at beskrive dem og spørge dig, om det er rigtigt, hvad han har skrevet.

M: Nåh ja, men det vil jeg ikke, - det går jeg ikke med til."

Citat 022 - 12. november 1974 - side 3:

"M: Ja... jo, det er jo.. jo, det originale, det er altså her i landet, og som du siger. Hvis de andre vil lave et andet navn, - ude.. der har de en vis frihed, jo. Men på den anden side, - de kan ikke lave om på bøgernes navne."

Citat 023 - 12. november 1974 - side 8:

"M: .... evighedslegemet, - der var nogle, der brugte det. De havde kopieret det ind sammen med nogle andre billeder, - de havde tegnet det, - det var så tydeligt. Det var nogle unge mennesker. Det var meget sympatisk - det, de havde skrevet, og de var støttet af Nordisk Råd. Men der var det tydeligt at se, - evighedslegemet, at de havde føjet det ind. Og så blev de spurgt: Hvorfor.. hvor får I billederne fra. Ja, dem tager vi, hvor vi sådan kan finde dem. Men jeg fandt ikke nogen grund til at gøre noget, for de gjorde det i en god mening."

Citat 024 - 12. november 1974 - side 8:

"M: Det er jo heller ikke for det... jeg mener jo heller ikke, at Livets Bog skal monopoliseres... men det er en verden, hvor mennesket ikke er færdigt - der er vi nødt til at beskytte. For ellers kunne alle mennesker jo have lov til at benytte det, og..."

Citat 025 - 12. november 1974 - side 9:

*"M: Ja, kosmologien er jo sådan set ikke min. Jeg har ført det frem.
H: Ja, som du har formet det.
M: Sådan set er den jo alles ejendom. Men det er jo sådan et varemærke, den har..."*

Citat 026 - 5. august 1975 - side 4:

[Der tales om, at den svenske afdeling - uden at fortælle det til MI - har registreret ordet Kosmos som varemærke - og om man skal blande sig i det ...]

"M: Ja, ja. Det må vi også præcisere. For vi kan jo ikke ligge og rode... så kan vi måske ligge og rode i retssager hele tiden. Og det kan denne sag jo ikke være med til. Nej denne sag eller denne videnskab er jo givet til alle mennesker. Det er ligesom luft og vand. Det er til alle mennesker. Jeg har fået det, at jeg skal lave det og udgive det. For den vej skal det jo gå. Luften og lyset går jo ad andre veje. Men dette her må være helt frit. Jeg har ingen patent på, at jeg kan bestemme, at han må ikke læse, og han må ikke læse mine analyser. Sådan kan det jo ikke være. De har lov at læse allesammen. Vil de gå sammen

med andre og læse, så må de også have lov til det. Vi kan ikke begynde at opsætte love, for så får vi et værre rod med, at de har overtrådt det og det. Nej, vi laver ingen love. Vi skal bare sørge for, at bøgerne bliver trykt, - og oversat til de forskellige sprog, og sørge for at vi har centret, og at vi har en skole, så vi kan undervise."

Citat 027 - 5. august 1975 - side 13:

[talen er om udgivelse af bøger på "fremmede" forlag]

"M: Der er jo nok nogen, der vil gøre det. Og jeg tror, at det bliver en knippel forretning. Men selvfølgelig sælger de ikke alle bøgerne, for der er jo meget i Livets Bog, de ikke kan forstå ... næste liv og kommende mennesker. Men det må laves sådan, at de enkelte bøger kan købes... enkeltvis."

Citat 028 - 16. december 1975 - side 1:

[talen er om, hvorvidt man skal søge at beskytte betegnelsen Det Tredie Testamente. Nogen er bange for, at Martinus vil få problemer, idet han endnu ikke er klar med bogen med den titel]

*"M: Men det er jo heller ikke magtpåliggende. Det er jo ikke det, det drejer sig om. Når bare det er klart i stoffet. Det er ikke navnet, folk er ude efter. Og vil det ikke være lidt i strid med selve ånden. Jeg tror ikke, Kristus ville lave... han ville aldrig lave **monopol** på sine analyser. Nu skrev han ganske vist ingen bog, men han havde jo ikke..."*

Citat 029 - 16. december 1975 - side 2:

[om samme emne]

"T: Nåh nej, det er for at sikre navnet, til bogen udkommer.

Å: Vi forhindrer andre i at bruge navnet. Medmindre det er i strid med vore principper, at hindre andre i at bruge navnet "det tredie testamente".

M: Nåh ja, når den er kommet ud, så kan de jo bare udgive — så må de hellere end gerne --- så vil de nok opdage, hvilken en af dem, der er det tredie testamente.

Ib: Det gælder jo ikke så meget om at hindre andre i at bruge navnet, som at sikre instituttet ret til at bruge navnet.

M: Ja, det er det, at jeg ikke må bruge navnet, der er det kedelige. For jeg er da ligeglad med, om der er andre, der også begynder at skrive... Det må de da gerne.

Ib: Kan man ikke sikre sig retten til navnet, uden at man forhindrer andre i at bruge det.

Å: Jo, det kan man gøre på den måde, at man ikke gør brug af sin påtaleret.

M: Når den er kommet ud, så vil vi ikke gøre noget ved det, selvom der er nogen, der kalder det ved det navn. Men det synes jeg, - det kan der vist ikke være noget galt i. Ja, - de kan jo godt kritisere, men det kan de jo altid."

Citat 030 - 7. september 1976 - side 2:

[Om ændringer i Værket]

"Å - Vi har på et tidligere bestyrelsesmøde drøftet, hvilke ting der må rettes i det, du har skrevet. Vi blev enige om, at der ikke må rettes andet end stavefejl, - den dag, du ikke selv kan udtale dig om det. Og hvis vi havde nogle ting, som vi gerne ville have rettet, så skulle der laves en liste til dig. Og den liste er meget lille. Den består kun af fem punkter. Der foreligger en masse forslag om rettelser, men det er småting, som jeg ikke synes, vi skal bruge din tid på. Så hvis du engang vil kigge de punkter igennem.

M: Ja, men det kan jeg da hurtigt gøre. Jeg er sikkert nok enig.

Å: Nu kan du se, - den første rettelse. Der har du skrevet underbevidsthed, og der spørger vi så, om der skulle stå overbevidsthed. Den næste er jeg ret sikker på, at du vil give ret i. Det er nogle af disse seksuelle afsporinger, som du har kaldt D, E og F, men det bør være D, F og G.

Ib: Og i stedet for "Jesu ord" kunne man skrive "ordene".

M: Nej, det er det jo ikke. Jeg ved ikke, hvor de kommer fra. Ved man, hvor de kommer fra.

Å: Ja, de kommer fra en engelsk filosof.

M: Jeg har jo hørt det alle mine dage, - jeg troede, det kom fra Jesus. Men det er jo rigtig nok, at dåren vandrer trygt, hvor engle ikke tør træde. Ellers skete der jo aldrig nogen fejltagelser.

Å: Jeg har fået en liste fra Ib, som Ib har fået fra Gerard med forslag til rettelser. Side op og side ned, men det er bare småting. Og jeg har kigget det igennem, og jeg mener, at vi ikke skal bruge din tid på det.

M: Absolut ikke. Han er ikke kompetent til det.

Ib: En masse ting skyldes, at han ikke forstår dansk rigtigt.

M: Ja, og tingene er kommet intuitivt. De er ikke fra denne verden. De er absolut oplevet i tidligere tilværelser, hvor jeg har studeret tingene, og derfor er det færdigt, når det kommer intuitivt, meget af det. Og meget må jeg lave om til en bedre forståelse. Men naturligvis, når det er grove stavefejl. Det er sket, når jeg har skrevet rent.

Grethe: Saxe har ringet og foreslået, at der var noget, der skulle rettes i 4. kapitel i Livets Bog I. Priserne, der var nævnt, svarede slet ikke til det, der er gældende. Men Else sagde, at det ikke måtte rettes. Det er vedtaget, at der må intet rettes i bøgerne. Så skulle man blive ved med at rette det, når priserne ændres.

M: Nej, det skal vi ikke rette.

M: Dengang man indførte det med små bogstaver, da var jeg midt i skrivningen af Livets Bog, og så kunne jeg ikke begynde at skrive med småt."

Citat 031 - 9. november 1976 - side 1:

*"H: De midler vi får at arbejde med, skal vi altså først og fremmest sætte ind på undervisning og bøgerne, og få bøgerne bragt ud på den billigst mulige måde.
M: Ja, det regner jeg også med, at sagen skal blive så velhavende, at bøgerne kan blive meget billige og let tilgængelige, - altså at det ikke er noget, der ikke er opnåeligt for folk i al almindelighed."*

Citat 032 - 8. marts 1977 - side 3:

M: Ja. Vi kan jo ikke bestemme over en mand i Afrika, en mand i Frankrig, en mand i Italien og en mand oppe i Canada. De får bøgerne og de laver studiekredse. Det skal vi jo ikke blande os i. Det ligger udenfor os. Gør de fejl, så er det en sag mellem dem og forsynet. Vore bøger skal bare være rene, - hele tiden. Derfor må der ikke laves om på dem. Og der er det, at der skal være et centrum her, der virkelig er fast."

Sagsøger opfordres til at oplyse, om man er enig i, at de ovennævnte citater er korrekte gengivelser.

I modsat fald opfordres sagsøger til at fremlægge de pågældende udskrifter.

(iv)

Til supplerende belysning af de ovenfor citerede bestemmelser fra lovene fremlægges som sagens bilag R en tale holdt af det daværende rådsmedlem Ib Schleicher i anledning af Martinus' fødselsdag den 11. august 1981 få måneder efter Martinus' bortgang, som gengivet i Martinus Instituttets tidskrift Kosmos.

I talen anførtes bl.a.:

"Martinus vil ikke udelukke, at der enkelte steder i hans værker vil kunne have indsneget sig små "skønhedspletter". På trods heraf har han bestemt, at kun enkelte trykfejl må rettes. Der må ikke senere kunne rejses tvivl om, hvad Martinus faktisk skrev. Eftertiden vil sikkert påskønne denne klare holdning, for kun herved kan man hindre, at værkerne efterhånden kommer til at foreligge i forskellige mere eller mindre autoriserede udgaver. - Om "skønhedspletterne" har Martinus i øvrigt udtalt, at det kun kan være uvæsentlige småfejl. - Den enestående omhu, der er lagt i udarbejdelsen af verdensbilledet og den samlede entydige helhed."

(v)

Det daværende rådsmedlem Henning Laug lavede fire år efter Martinus' bortgang et notat, hvori han søgte at sammenfatte Martinus' ønsker for, hvordan bøgerne i fremtiden skulle udgives.

Notatet fremlægges i sagen som bilag S til supplerende belysning af, hvorledes de ovenfor citerede bestemmelser fra lovene skal fortolkes.

Notatet angiver at være "... baseret på uddrag fra rådsmøder (protokol og bånd) og referater fra torsdagsmøder".

Af notatet fremgår bl.a.:

Navnet "Livets Bog" skal bruges uændret og uoversat på alle sprog, såvel i titler som i tekst. Det er Martinus' ønske, at hele hans værk, alle bind, under eet betegnes som "Det Tredie Testamente", og at de efterhånden samles i ensartede bøger.

Vi må modsætte os ethvert forsøg på at lave Martinus' bøger om, - i forkortede, forenkledede eller omskrevne former.

Originalmanuskripterne til Martinus' værker er de autentiske tekster. Eventuelle fejl i bøgerne i forhold til disse originaler må rettes.

Det er Martinus' bestemte ønske, at der ikke må rettes i hans bøger, bortset fra åbenlyse trykfejl. Der må heller ikke foretages ændringer ved oversættelser. "Om noget er skrevet primitivt, så skal det blive stående primitivt. Folk må gerne se, at jeg ikke er særlig belæst."

Om manuskripter til værker, der ikke var udgivet på tidspunktet for Martinus' død, anføres det, at:

"De manuskripter og foredrag af Martinus, som nødvendigvis skal bearbejdes, før de udgives, skal behandles således: Bearbejdelsen skal i samarbejde foretages af mindst to personer, som udover indlysende trykfejl kun må foretage yderligere ændringer, hvor der foreligger meget tungtvejende grunde. Ved udgivelse skal det angives, hvem der har foretaget bearbejdelsen."

Senere anføres det:

"Instituttet skal medvirke til, at de udgivne bøger kan sælges så billigt som muligt. Der skal ikke tjenes penge på det, men selvfølgelig skal det løbe rundt."

Om bøgernes format anførtes:

"LB (Livets Bog) skal have det bestemte format, det har nu, og ikke udkomme i alle mulige slags udgaver. LB I-VII, Symbolbøgerne, Logik og Bisættelse skal komme i dette format og ikke et bind. De mindre bøger kan godt have et mindre format, nemlig B6."

(vi)

Som anført i de tidligere processkrifter anslås det, at der er foretaget mere end 240.000 ændringer i den reviderede udgave af hovedværket Livets Bog.

Som et yderligere eksempel på omfanget af de foretagne rettelser i Værket, fremlægges som sagens bilag T et notat udarbejdet af sagsøgte Søren Ingemann Larsen indeholdende en gennemgang af 16 sider af Martinus' manuskript til det posthumt udgivne delværk "Den Intellektualiserede Kristendom", som han har haft adgang til.

Gennemgangen viser, at der i væsentligt omfang blot på disse få sider er foretaget indholdsmæssige ændringer.

Der er således eksempler på hele afsnit, der i Martinus' manuskript er streget ud, men som alligevel er kommet med i den endelige bog.

(vii)

Som endnu et eksempel på den gennemgribende karakter af de af sagsøger foretagne ændringer kan nævnes, at man i den nye udgave har ændret stavemåden af Værkets hovedtitel "Det Tredie Testamente" til "Det Tredje Testamente".

Man er fra sagsøgers side skredet til at foretage denne ændring af Værkets titel, på trods af at da Martinus besluttede sig for "Tredie" i 1980, var denne stavemåde for længst udgået af den gængse retstavning.

Til belysning heraf fremlægges som sagens bilag U en e-mailstreng udvekslet mellem Søren Ingemann Larsen og Dansk Sprognævn den 6. og 7. januar 2016.

(viii)

I sagen er som bilag 20 fremlagt sagsøgers notat offentliggjort på dennes hjemmeside i marts 2010, hvori sagsøger på baggrund af en omfattende korrespondance om Åndsvidenskabsforlagets udgivelse af 1. udgaverne af Livets Bog I-VII anførte følgende:

"Efter grundige overvejelser er Rådet kommet frem til at undlade retsforfølgelse af overtræderen. Denne beslutning er taget for at værne om den fredelige atmosfære inden for sagen. At arbejde for fred og forsonlighed var det, Martinus igen og igen pointerede som kernen i vores arbejde for den nye verdenskultur. Derfor anså Martinus ikke retsforfølgelse som ønskværdigt, men udelukkede dog ikke benyttelse af retsvæsenet som samfundets i øjeblikket nødvendige redskab.

Samtidig ønsker Rådet at prioritere flest mulige ressourcer til Idealfondens formål: At bevare de oprindelige værker, oplyse om dem og gøre dem tilgængelige for interesserede i betryggende form."

Betingelser for pålæggelse af erstatningsansvar

Københavns Byret har ved den afsagte deldom af 11. december 2014 fastslået, at de sagsøgte udgivelser af de oprindelige versioner af Værket udgør en krænkelse af sagsøgers ophavsret.

Som anført i sagens processkrifter og som gjort gældende under hovedforhandlingen af dette delspørgsmål, er det fast antaget, at hensynet til religions- og ytringsfrihed i den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 9 og 10 kan medføre, at en konkret handling ikke udgør en ophavsretlig krænkelse, på trods af at handlingen ikke omfattes af de lovbestemte undtagelser til den ophavsretlige eneret, og det er de sagsøgte opfattelse, at handlingerne, der ligger til grund for sagen, klart må kvalificeres under de af konventionen udledte undtagelsesbestemmelser.

De sagsøgte forbeholder sig følgelig at søge spørgsmålet prøvet ved anke, når byrettens endelige dom foreligger.

Det fremgår af ophavsretslovens § 83, at det er en betingelse for at ifalde ansvar for en foretaget ophavsretlig krænkelse (i form af pligt til betaling af rimeligt vederlag og/eller erstatning), at der fra overtræderens side er handlet forsætligt eller uagtsomt.

Ud over at sådanne subjektive betingelser må være til stede, forudsætter pålæggelsen af et ansvar efter de almindelige erstatningsretlige grundsætninger, at tillige en række objektive betingelser må være opfyldt.

Af relevans for nærværende sag må først og fremmest fremhæves at der ikke kan pålægges erstatningsansvar, hvis der foreligger en eller flere objektive ansvarsfrihedsgrunde, herunder nødværge, nødret, negotiorum gestio eller samtykke.

Som uddybet nedenfor er det de sagsøgte opfattelse, at man ikke er pligtig at betale erstatning eller rimeligt vederlag, da offentliggørelsen af eksemplarerne af Værket uagtet den mulige objektive krænkelse af sagsøgers ophavsret netop som følge af tilstedeværelsen af sådanne ansvarsfrihedsgrunde ikke var retsstridige i erstatningsretlig henseende.

Sagsøger har administreret Martinus' værker i strid med fundatsen

(i)

Som beskrevet ovenfor følger det af ordlyden af fundatsens § 3, stk. 2, at sagsøger har pligt til at *"bevare Martinus samlede værker uændret, som de foreligger fra hans side"*, samt til at gøre værkerne tilgængelige for interesserede, *"herunder ved publicering"*.

Som ligeledes anført ovenfor følger det af kommentarerne til de identiske bestemmelser i Martinus Åndsvidenskabelige Instituts love af 25. maj 1982 (bilag Q), at bestemmelserne nærmere skal forstås således, at:

"Værkerne skal bevares uændret, så eftertiden ikke skal være i tvivl om, hvad der faktisk er Martinus egne værker, og hvad der ikke er", og at

"Instituttet skal sørge for udgivelse af værkerne ... Det skal ske i betryggende form, ved at der ikke foretages ændringer i indholdet".

Det er muligt, at det er tilladt for sagsøger inden for rammerne af fundatsen at udgive opdaterede versioner af Værket som sket.

Men det må, ikke mindst med henvisning til ordlyden af de citerede bemærkninger til lovene fra 1982, anses for fastslået hinsides tvivl, at det aldrig må ske på bekostning af sagsøgers kerneopgave – at publicere Værket som Martinus efterlod det.

(ii)

Som anført ovenfor følger det 1982-lovenes indledende tekst, at disses bestemmelser er afstemt med Martinus og er udarbejdet på baggrund af indgående drøftelser på bestyrelsesmøder i årene forud for Martinus' død som dokumenteret via referater fra møderne samt via afskrift af de fuldstændige båndoptagelser fra møderne, som opbevares på instituttet.

Da fundatsens formålsbestemmelse som vist ovenfor er identisk med formålsbestemmelsen indeholdt i 1982-lovene, og da formålsbestemmelsen ifølge 1982-lovenes § 9 aldrig må ændres, er drøftelserne med Martinus på de nævnte bestyrelsesmøder også af direkte relevans for fortolkningen af den gældende fundats.

De ovenfor citerede uddrag af drøftelserne viser med al ønskelig tydelighed, at formålsbestemmelsen skal forstås, således som den umiddelbare ordlyd tilsiger det – at det er fondens opgave at udgive Værket, således som Martinus efterlod det, uden foretagelse af ændringer af nogen art, bortset måske fra rettelser af ikke tidligere opdagede graverende trykfejl/stavefejl.

Som det fremgår af de ovenfor opregnede citater, udtrykkes dette gentagne gange og på forskellig vis gennem årene.

Et af de steder, hvor Martinus' ønske kommer klarest til udtryk, er i det ovenfor citerede referat af bestyrelsesmødet holdt den 6. marts 1976, hvor det blev fastslået, at bortset fra åbenlyse trykfejl må der ikke ændres i værkerne uden Martinus' personlige medvirken. Det fremgår videre af referatet, at Martinus indvilgede i at se nærmere på en liste med forslag til rettelser, som han blev præsenteret for, samtidig med at det *"... blev fastslået som helt ufravigeligt, at der ikke må foretages rettelser, heller ikke ved oversættelse, uden Martinus' medvirken, og såfremt den nævnte liste ikke når at blive behandlet, må der ikke i fremtiden foretages rettelser i Martinus' værker"*.

I udskriften af båndoptagelsen af et bestyrelsesmøde holdt den 7. september samme år (se citat 030 ovenfor) tydeliggøres det yderligere, at der ikke må rettes andet end stavefejl, den dag Martinus ikke længere er i stand til at udtale sig, ligesom det eksplicit fremhæves, at han ikke ønsker, at Værket skal tilpasses ændringer i den vedtagne retstavning. Han nævner som eksempel herpå, at han fortsætter med at skrive navneord med store bogstaver, uanset at retskrivningsreformen af 1948, der trådte i kraft, mens han skrev på Livets Bog, foreskrev, at navneord fremover skulle skrives med lille.

Det som bilag R fremlagte manuskript til talen holdt af det daværende rådsmedlem Ib Schleicher i 1981 få måneder efter Martinus' død såvel som det som bilag S fremlagte notat udarbejdet af det daværende rådsmedlem Henning Laug lavet fire år efter Martinus' bortgang viser da også, at det i perioden umiddelbart efter Martinus' død var rådsmedlemmernes opfattelse, at lovene, i overensstemmelse med deres ordlyd, og i overensstemmelse med de ovennævnte klare og righoldige fortolkningsbidrag fra bestyrelsesmøderne, foreskrev, at der ikke må rettes i Værket bortset fra åbenlyse trykfejl.

(iii)

Som anført i sagsørgtes tidligere processkrifter anslås det, at der er foretaget mere end 240.000 ændringer i den reviderede udgave af hovedværket Livets Bog.

Det kan på denne baggrund uden videre fastslås, at sagsøger på grov vis har tilsidesat den kerneopgave man er pålagt i medfør af fundatsen.

Som beskrevet ovenfor kan som endnu et eksempel på den gennemgribende karakter af de af sagsøger foretagne rettelser nævnes, at man i den nye udgave har ændret stavemåden af Værkets hovedtitel "Det Tredie Testamente" til "Det Tredje Testamente". Som beskrevet ovenfor viser en gennemgang af blot 16 sider af Martinus' manuskript til det posthumt udgivne delværk "Den Intellektualiserede Kristendom" endvidere, at der i væsentligt omfang blot på disse få sider er foretaget indholdsmæssige ændringer.

Med henblik på yderligere at belyse omfanget af de foretagne ændringer og dermed omfanget af tilsidesættelsen af sagsøgers pligt til at bevare og publicere Værket, som Martinus efterlod det, opfordres sagsøger til at tilvejebringe en komplet oversigt over samtlige foretagne ændringer i Værket.

Med udgangspunkt i en sådan oversigt vil sagsøgte, for yderligere at dokumentere tilstedeværelsen af de nedenfor nærmere beskrevne objektive ansvarsfrihedsgrunde, anmode retten om at udmelde syn og skøn med henblik på at få den filologiske betydning af de foretagne ændringer nærmere belyst.

Den/de pågældende skønsmand/skønsmænd må have ekspertise i editionsfilologi eller tilgrænsende fagområder.

De sagsøgte er ikke erstatningsansvarlige og er ikke pligtige at betale rimeligt vederlag grundet tilstedeværelsen af objektive ansvarsfrihedsgrunde

(i)

Som anført ovenfor er sagsøgers manglende publicering af Martinus' værker i deres oprindelige form en grov tilsidesættelse af den kerneopgave, man er pålagt i medfør af fundatsen.

Som anført i de tidligere processkrifter og som gjort gældende under hovedforhandlingen af delspørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en krænkelse af sagsøgers ophavsret, er det af væsentlig betydning for den store personkreds, der studerer Værket og lever efter Martinus' verdensopfattelse, at der er adgang til det originale kildemateriale.

Det er, som det fremgår af fundatsen, sagsøgers fremmeste pligt at sørge for, at der er en sådan adgang.

Sagsøger har som anført, og kun efter at sagsøgte påbegyndte udgivelsen, gjort dele af Værket (Livets Bog) tilgængeligt på dennes hjemmeside.

Værket er over 7.000 sider langt, og man har på sagsøgers hjemmeside alene adgang til at klikke sig igennem det side for side. Dette gør det umuligt at få et overblik over de forskellige bind, ligesom det ikke er muligt at tage noter eller medbringe Værket steder, hvor der ikke er adgang til internettet. Det er heller ikke muligt at udskrive Værket fra hjemmesiden.

Den måde, hvorpå Værket præsenteres på sagsøgers hjemmeside, gør det umuligt reelt at studere og i øvrigt anvende teksterne på en konstruktiv måde.

Da sagsøger således har misbrugt sin ophavsret til at tilsidesætte pligten i medfør af fundatsen til at publicere Værket i dets oprindelige form, og da adgang til Værket på et varigt medie er af afgørende betydning for den store personkreds, der studerer Martinus' Værk og lever efter hans verdensopfattelse, har de sagsøgte handlinger således været berettigede ud fra synspunkter om nødret, nødværge eller negotiorum gestio lignende betragtninger.

De sagsøgte har således via deres offentliggørelse af Værket varetaget den interesse, som sagsøger efter fundatsen burde have varetaget.

(ii)

Sagsøger er endvidere afskåret fra at afkræve rimeligt vederlag og erstatning fra de sagsøgte som følge af disses publicering af Værket, da det meget klart fremgår af de ovenfor citerede fortolkningsbidrag i form af drøftelser på bestyrelsesmøder i årene forud for Martinus' død, at det var Martinus' udtrykkelige ønske, at fonden skulle være meget tilbageholdende med at retsforfølge ophavsretlige krænkelse af Værket.

Det her anførte gælder i særdeleshed krænkelse foretaget i en "god mening" (se hertil citaterne 001, 003, 004, 006, 0010 og 0023).

Martinus giver i et af de citerede båndudskrifter eksemplet, at man ikke ville have noget imod, at en tredjemand udgiver en "popudgave" af Værket.

På tilsvarende vis ville Martinus utvivlsomt ikke anse det for en krænkelse af Værket, der skal retsforfølges, at en tredjepart (som tilfældet med de sagsøgte i nærværende sag) udgiver Værket i dets originale form i situationen, hvor fonden i strid med fundatsen alene udgiver en "popudgave".

Sagsøger er følgelig afskåret fra at afkræve rimeligt vederlag og erstatning fra de sagsøgte som følge af det implicitte samtykke til den skete publicering, der må udledes af fundatsen og de ovenfor citerede fortolkningsbidrag.

Hertil kommer, at sagsøger udtrykkeligt via dennes i sagen som bilag 20 fremlagte notat offentliggjort på dennes hjemmeside i marts 2010 på baggrund af en omfattende korrespondance om Åndsvidenskabsforlagets udgivelse af førsteudgaverne af Livets Bog 1-7 udtrykkeligt afstod fra at foretage yderligere retsforfølgning i anledning af de skete krænkelse og således fraskrev sig retten til at afkræve Åndsvidenskabsforlaget rimeligt vederlag og erstatning i denne anledning.

(iii)

Som følge af tilstedeværelsen af sådanne objektive ansvarsfrihedsgrunde bør de sagsøgte følgelig ikke pålægges pligt til at betale rimeligt vederlag endsiige erstatning i medfør af ophavsretslovens § 83.

Pålæggelse af pligt til at betale erstatning eller rimeligt vederlag er i strid med Menneskerettighedskonventionens bestemmelser om religions- og ytringsfrihed

Tilstedeværelsen af de ovenfor beskrevne objektive ansvarsfrihedsgrunde, begrundet i at de sagsøgte således via deres offentliggørelse af Værket har varetaget den interesse, som sagsøger efter fundatsen burde have varetaget, og som man på grov vis har forsømt at varetage, accentueres yderligere af at de foretagne handlinger er foretaget med henblik på at sikre, at den store personkreds der lever efter Martinus' verdensopfattelse, har en for dem essentiel adgang til det originale kildemateriale.

Som tidligere anført er det fast antaget, at hensynet til religions- og ytringsfrihed i den Europæiske Menneskerettighedskonventionens artikel 9 og 10 kan medføre, at en konkret handling ikke er retsstridig på trods af ordlyden af en retsregel, der ellers er gældende.

Dette synspunkt har, ifølge den af retten anlagte vurdering, ikke kunnet bære en konklusion om at de sagsøgtes handlinger slet ikke udgør en ophavsretlig krænkelse.

De sagsøgte er, som anført ovenfor ikke enige heri. Under alle omstændigheder er det de sagsøgtes subsidiære synspunkt, at det forhold at de sagsøgtes handlinger falder inden for rammerne af religions- og ytringsfrihedens kernebeskyttelse i hvert fald må bevirke at pligten til at betale rimeligt vederlag og/ eller erstatning helt bortfalder, eller i hvert fald må bedømmes meget lempeligt.

Det forhold, at de sagsøgte alene har foretaget de omtvistede handlinger for at kompensere for sagsøgers manglende efterlevelse af dennes pligt til at sikre, at den store personkreds der lever efter Martinus' verdensopfattelse, har en for dem essentiel adgang til det originale kildemateriale indebærer, sagt med andre ord, at sagsøger, i medfør af principperne i menneskerettighedskonventionens artikel 9 og 10, under de konkrete omstændigheder ikke har krav på rimeligt vederlag for de skete ophavsretskrænkelser.

De sagsøgte er ikke erstatningsansvarlige, da sagsøger ikke har lidt noget tab

De sagsøgte er under alle omstændigheder ikke pligtige at svare sagsøger erstatning i tillæg til det rimelige vederlag, som denne måtte blive pålagt at betale.

Dette idet sagsøger ikke har lidt noget tab ved de af de sagsøgte foretagne salg.

Køberne af de af de sagsøgte distribuerede eksemplarer af Værket har således netop købt disse frem for de af sagsøger solgte eksemplarer for at få en for dem essentiel adgang til det originale kildemateriale.

Hertil kommer, at det fremgår af bemærkningerne til lovenes § 4 stk. 5 (der er enslydende med fundatsens § 4 stk. 5) såvel som af de øvrige foreliggende fortolkningsbidrag, at der ikke må tjenes penge på Værket, der skal udgives på den billigst mulige måde. Se hertil blandt andet citat 15 og 31 fra båndudskriverne fra bestyrelsesmøderne såvel som Henning Laugs notat (bilag 7).

De sagsøgte skal frifindes for den nedlagte påstand 1.2.1, da der ikke er grundlag for pålæggelse af solidarisk hæftelse

De sagsøgte skal frifindes for den nedlagte påstand, da der ikke er grundlag for pålæggelse af solidarisk hæftelse.

De sagsøgte er uafhængige parter, hvis handlinger er foretaget uafhængigt af hinanden, hvorfor man ikke kan i falde ansvar på et solidarisk grundlag.

De sagsøgte skal frifindes for den nedlagte påstand 1.2.1, da der ikke er fremlagt dokumentation for det opgjorte krav

Den i sagen som bilag 74 fremlagte tabsopgørelse er ikke ledsaget af nogen form for dokumentation for de oplyste fortjenester pr. bog/download, som ligger til grund for opgørelsen.

Sagsøger opfordres følgelig til at dokumentere de nævnte oplysninger i form af fremlæggelse af revisorerklæringer eller på lignende vis.

Sagsøger opfordres endvidere til at redegøre for hvorledes den meget betydelige fortjeneste, som der opereres med i bilag 74, harmonerer med den i lovene og fundatsen indeholdte pligt til, at Værket skal sælges billigst muligt, samt det heri indeholdte påbud om, at der ikke må tjenes penge på værket.

De sagsøgte skal frifindes for den nedlagte påstand 1.1.1

Ophavsretslovens § 84 fastslår, at retten kan pålægge fjernelse af eksemplarer, der krænker en ophavsret fra handlen, samt at udlevere disse til ophavsmanden.

Det følger modsætningsvist heraf, at retten kan lade være med at give et sådant pålæg, hvis det ikke, henset til de konkrete omstændigheder, skønnes rimeligt.

Henset til, at de sagsøgte via deres offentliggørelse af Værket har varetaget den interesse, som sagsøger efter fundatsen burde have varetaget, og som man på grov vis har forsømt at varetage – nemlig at sikre, at den store personkreds der lever efter Martinus' verdensopfattelse, har en for dem essentiel adgang til det originale kildemateriale, bør retten udnytte dennes beføjelse til at afstå fra at give et sådant pålæg.

De sagsøgte bør følgelig frifindes for den nedlagte påstand 1.1.1, idet det samtidig tilkendegives, at de sagsøgte er indforstået med at trække den udbudte originale version af Værket tilbage fra handlen, lige så snart sagsøger begynder at efterleve den i medfør af fundatsen pålagte forpligtelse til udgive Værket i den originale version, uden ændringer i indholdet, bortset fra rettelse af eventuelle stave- eller trykfejl.

De sagsøgte skal frifindes for den nedlagte påstand 1.2.2

Ophavsretslovens § 84a fastslår, at retten kan pålægge en part, der krænker en ophavsret at offentliggøre dommen, der fastslår dette.

Det følger modsætningsvist heraf at retten kan lade være med at give et sådant pålæg, hvis det ikke, henset til de konkrete omstændigheder, skønnes rimeligt.

Henset til, at de sagsøgte via deres offentliggørelse af Værket har varetaget den interesse, som sagsøger efter fundatsen burde have varetaget, og som man på grov vis har forsømt at varetage – nemlig at sikre, at den store personkreds der lever efter Martinus' verdensopfattelse, har en for dem essentiel adgang til det originale kildemateriale, bør retten udnytte dennes beføjelse til at afstå fra at give et sådant pålæg.

De sagsøgte bør følgelig frifindes for den nedlagte påstand 1.2.2, idet det, som nævnt ovenfor samtidig tilkendegives, at de sagsøgte er indforstået med at trække den udbudte originale version af Værket tilbage fra handlen, lige så snart sagsøger begynder at efterleve den i medfør af fundatsen pålagte forpligtelse til at udgive Værket i den originale version, uden ændringer i indholdet, bortset fra rettelse af eventuelle stave- eller trykfejl.

Anbringender

Til støtte for den nedlagte påstand 1 gøres det gældende,

- at det følger af ordlyden af fundatsens § 3, stk. 2, at sagsøger har pligt til at *"bevare Martinus' samlede værker uændret, som de foreligger fra hans side"*, samt til at gøre værkerne tilgængelige for interesserede, *"herunder ved publicering"*,
- at det følger af kommentarerne til de identiske bestemmelser i Martinus Åndsvidenskabelige Instituts love af 25. maj 1982 (bilag Q), som fundatsen afløste i 1996, at bestemmelserne nærmere skal forstås således, at: *"Værkerne skal bevares uændret, så eftertiden ikke skal være i tvivl om, hvad der faktisk er Martinus' egne værker, og hvad der ikke er"*, og at *"Instituttet skal sørge for udgivelse af værkerne ... Det skal ske i betryggende form, ved at der ikke foretages ændringer i indholdet"*,
- at det følger af 1982-lovenes indledende tekst, at disses bestemmelser er afstemt med Martinus og er udarbejdet på baggrund af indgående drøftelser på bestyrelsesmøder i årene forud for Martinus' død som dokumenteret via referater fra møderne samt via afskrift af de fuldstændige båndoptagelser fra møderne, som opbevares på instituttet,
- at da fundatsens formålsbestemmelse er identisk med formålsbestemmelsen indeholdt i 1982-lovene, og da formålsbestemmelsen ifølge 1982-lovenes § 9 aldrig må ændres, er drøftelserne med Martinus på de nævnte bestyrelsesmøder af direkte relevans for fortolkningen også af den gældende fundats,
- at referaterne og udskrifterne af drøftelserne fra bestyrelsesmøderne med al ønskelig tydelighed viser, at formålsbestemmelsen skal forstås, således som den umiddelbare ordlyd tilsiger det – at det er fondens opgave at udgive Værket, således som Martinus efterlod det, uden foretagelse af ændringer af nogen art, bortset måske fra rettelser af ikke tidligere opdagede graverende trykfejl/stavefejl,
- at dette også fremgår af det som bilag R fremlagte manuskript til talen holdt af det daværende rådsmedlem Ib Schleicher i 1981 få måneder efter Martinus' død såvel som af det som bilag S fremlagte notat udarbejdet af det daværende rådsmedlem Henning Laug i 1985, at det i perioden umiddelbart efter Martinus' død var rådsmedlemmernes opfattelse, at lovene, i overensstemmelse med deres ordlyd, og i overensstemmelse med de ovennævnte klare og righoldige fortolkningsbidrag fra bestyrelsesmøderne, foreskrev, at der ikke må rettes i Værket bortset fra åbenlyse trykfejl,

- at der alene i den reviderede udgave af Livets Bog er foretaget mere end 240.000 ændringer,
- at sagsøger sågar har ændret stavemåden af Værkets hovedtitel "Det Tredie Testamente" stavet med "i" til "Det Tredje Testamente" stavet med "j",
- at en gennemgang af blot 16 sider af Martinus' manuskript til det posthumt udgivne delværk "Den Intellektualiserede Kristendom" endvidere viser, at der i væsentligt omfang blot på disse få sider er foretaget indholdsmæssige ændringer,
- at den af sagsøger udgivne reviderede version således ikke opfylder den klare formålsbestemmelse indeholdt i fundatsens § 3, stk. 2,
- at sagsøger heller ikke opfylder fundatsens formålsbestemmelse med den onlineadgang til den originale version af Værket, som man efter de sagsøgtes påbegyndelse af deres udgivelsesaktiviteter har stillet til rådighed for offentligheden,
- idet det kun er dele af Værket der er tilgængeligt på denne vis, og
- idet der alene er mulighed for at klikke sig igennem Værket side for side uden mulighed for at udskrive det,
- at den interesserede offentlighed følgelig ikke levnes nogen praktisk mulighed for at studere det over 7.000 sider lange værk i den originale version, som Martinus efterlod,
- at sagsøger følgelig groft har tilsidesat den kerneopgave, man er pålagt i medfør af fundatsen.

Til støtte for den nedlagte påstand 2 gøres det gældende,

- at retten bør undlade at udnytte den fakultative adgang til at meddele pålæg over for de sagsøgte om fjernelse af eksemplarer fra handlen i medfør af ophavsretslovens § 84, idet de sagsøgte via deres offentliggørelse har varetaget den interesse, som sagsøger efter fundatsen burde have varetaget – nemlig at sikre, at den store personkreds, der lever efter Martinus' verdensopfattelse, har en for dem essentiel adgang til det originale kildemateriale, og
- at meddelelse af pålæg grundet sådanne konkrete omstændigheder ikke er rimeligt.

Til støtte for den nedlagte påstand 3 gøres det gældende,

Ad De sagsøgte er ikke erstatningsansvarlige og er ikke pligtige at betale rimeligt vederlag grundet tilstedeværelsen af objektive ansvarsfrihedsgrunde

- at sagsøger har misbrugt sin ophavsret til at tilsidesætte pligten i medfør af fundatsen overfor den interesserede offentlighed til at publicere Værket i dets oprindelige form,
- at adgang til Værket på et varigt medie er af afgørende betydning for den store personkreds, der studerer Martinus' værker og lever efter hans verdensopfattelse,
- at de sagsøgtes handlinger følgelig har været berettigede ud fra synspunkter om nødret, nødværge eller negotiorum gestio-lignende betragtninger, da de sagsøgte via deres offentliggørelse af Værket blot har varetaget den interesse, som sagsøger efter fundatsen burde have varetaget,
- at sagsøger endvidere er afskåret fra at afkræve rimeligt vederlag og erstatning fra de sagsøgte, da det meget klart fremgår af referaterne og udskrifterne af drøftelserne på bestyrelsesmøderne i årene forud for Martinus' død, at det var hans udtrykkelige ønske, at sagsøger skulle være meget tilbageholdende med at retsforfølge ophavsretlige krænkelser af Værket,
- at dette i særdeleshed gælder krænkelser foretaget i en "god mening" (se hertil citererne 001, 003, 004, 006, 0010 og 0023),
- at Martinus i et af de citerede båndudskrifter giver eksemplet, at man ikke ville have noget imod, at en tredjemand udgiver en "popudgave" af Værket,
- at Martinus utvivlsomt heller ikke ville anse det for en krænkelse af Værket, der skal retsforfølges, at en tredjepart (som tilfældet er det med de sagsøgte i nærværende sag) udgiver Værket i dets originale form i den omvendte situation, hvor fonden i strid med fundatsen alene udgiver en "popudgave",
- at der følgelig af fundatsen og de fortolkningsbidrag, der foreligger i form af referaterne og udskrifterne af drøftelserne på bestyrelsesmøderne, må udledes et implicit samtykke til den skete publicering,
- at sagsøger herudover udtrykkeligt via dennes i sagen som bilag 20 fremlagte notat offentliggjort på dennes hjemmeside i marts 2010 har fraskrevet sig retten til at

afkræve Åndsvidenskabsforlaget rimeligt vederlag og erstatning i anledning af dennes udgivelse af førsteudgaverne af Livets Bog I-VII,

Ad Pålæggelse af pligt til at betale erstatning eller rimeligt vederlag er i strid med Menneskerettighedskonventionens bestemmelser om religions- og ytringsfrihed

- at den omstændighed, at de sagsøgte alene har foretaget de omtvistede handlinger for at kompensere for sagsøgers manglende efterlevelse af dennes pligt til at sikre, at den store personkreds, der lever efter Martinus' verdensopfattelse, har en for dem essentiel adgang til det originale kildemateriale, bringer forholdet inden for rammerne af religions- og ytringsfrihedens kernebeskyttelse,
- at sagsøger følgelig i medfør af principperne i Menneskerettighedskonventionens artikel 9 og 10 under de konkrete omstændigheder ikke har krav på rimeligt vederlag endsige erstatning for de af retten fastslåede ophavsretskrænkelser, eller i hvert fald blot har krav på et beløb, der er væsentligt mindre end den nedlagte påstand,

Ad de sagsøgte er ikke erstatningsansvarlige, da sagsøger ikke har lidt noget tab

- at sagsøger ikke har lidt noget tab ved de af de sagsøgte foretagne salg,
- idet køberne af de af de sagsøgte distribuerede eksemplarer af Værket netop har købt disse frem for de af sagsøger solgte eksemplarer for at få en for dem essentiel adgang til det originale kildemateriale som ikke kunne opnås på anden vis, hvorfor sagsøger antageligvis ikke er gået glip af noget salg, og
- idet det fremgår af bemærkningerne til lovenes § 4, stk. 5 (der er enslydende med fundatsens § 4, stk. 5) såvel som af de øvrige foreliggende fortolkningsbidrag, at der ikke må tjenes penge på Værket, der skal udgives på den billigst mulige måde,

Ad De sagsøgte skal frifindes for den nedlagte økonomiske påstand, da der ikke er grundlag for pålæggelse af solidarisk hæftelse

- at de sagsøgte under alle omstændigheder skal frifindes for den nedlagte økonomiske påstand, da der ikke er grundlag for pålæggelse af solidarisk hæftelse,

idet de sagsøgte er uafhængige parter, hvis handlinger er foretaget uafhængigt af hinanden, hvorfor man ikke kan i falde ansvar på et solidarisk grundlag,

Ad de sagsøgte skal frifindes for den nedlagte økonomiske påstand, da der ikke er fremlagt dokumentation for det opgjorte krav

at den i sagen som bilag 74 fremlagte tabsopgørelse ikke er ledsaget af nogen form for dokumentation for de oplyste fortjenester pr. bog/download, som ligger til grund for opgørelsen, endsige dokumentation for, hvorledes den meget betydelige fortjeneste, som der opereres med i bilag 74, harmonerer med den i lovene og fundatsen indeholdte pligt til, at Værket skal sælges billigst muligt, samt det heri indeholdte påbud om, at der ikke må tjenes penge på Værket.

Til støtte for den nedlagte påstand 4 gøres det gældende,

at retten bør undlade at udnytte den fakultative adgang i medfør af ophavsretslovens § 84a til at meddele pålæg over for de sagsøgte om offentliggørelse af den afsagte dom, idet de sagsøgte via deres offentliggørelse blot har varetaget den interesse, som sagsøger efter fundatsen burde have varetaget – nemlig at sikre, at den store personkreds, der lever efter Martinus' verdensopfattelse, har en for dem essentiel adgang til det originale kildemateriale, og

at meddelelse af pålæg grundet sådanne konkrete omstændigheder ikke er rimeligt.

København, den 22 januar 2016

Peer B. Petersen

BILAG

- Bilag Q: Martinus Åndsvidenskabelige Instituts love af 25. maj 1982 med rådets kommentarer
- Bilag R: Tale holdt af Ib Schleicher i anledning af Martinus' fødselsdag 11. august 1981 som gengivet i Martinus Instituttets tidskrift Kosmos
- Bilag S: Notat udarbejdet af Henning Laug dateret 24. april 1985
- Bilag T: Notat udarbejdet af Søren Ingemann Larsen offentliggjort på martinus-webcenter.dk

Bilag U: E-mailkorrespondance udvekslet mellem Søren Ingemann Larsen og Henrik Lorenzen fra Dansk Sprognævn dateret 6. og 7. januar 2016